

Sondaj¹ privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, februarie 2013

Sinteză

Standardele de creditare au rămas nemodificate în T4/2012 pentru creditele destinate companiilor și pentru creditele de consum acordate populației, dar au fost înăsprite în cazul creditelor destinate achiziției de terenuri și locuințe. Cererea de credite din partea companiilor a crescut semnificativ, în timp ce în cazul populației s-a înregistrat o diminuare a cererii de credite noi, atât pentru categoria creditelor imobiliare, cât și a celor de consum. Băncile anticipează pentru T1/2013 o cerere de finanțare în scădere din partea companiilor și pe segmentul cererii de credite ipotecare din partea populației, respectiv stabilizarea cererii de credite de consum.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T4/2012	T1/2013(așteptări)	T4/2012	T1/2013(așteptări)
Populație	Imobiliare				
	Consum				
Companii, total					

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică o *relaxare/înăsprire/menținere constantă* a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică *avansul/contractarea/menținerea constantă* a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea *albastră* indică modificări de amploare marginală, iar culoarea *roșie* de amplitudine moderată sau mare.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** au rămas nemodificate în T4/2012. Pentru T1/2013, băncile prognozează înăsprirea cu o amploare ridicată a standardelor de creditare pentru creditele acordate companiilor, la nivel agregat, dar și defalcat după mărime și maturitatea finanțării.
- **Termenii creditării** s-au menținut preponderent neschimbați, băncile operând unele modificări cu efecte mixte: diminuarea *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M, iar pe de altă parte introducerea de clauze contractuale mai stricte la acordarea de credite sau reducerea scadenței maxime a finanțării.
- **Cererea de credite** a înregistrat un avans de o amplitudine ridicată în T4/2012 la nivel agregat, evoluție determinată de o cerere în creștere pe segmentul creditelor pe termen scurt acordate corporațiilor. Estimarea băncilor pentru T1/2013 vizează o contractare a cererii de finanțare din partea sectorului companiilor.
- **Riscurile asociate companiilor** pentru majoritatea sectoarelor de activitate au fost percepute de către bănci ca fiind în creștere în T4/2012. În ceea ce privește riscul indus

¹A se vedea Anexa pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj.

după mărimea debitorului, nu s-au înregistrat modificări importante în opinia băncilor comparativ cu trimestrul anterior.

B. Sectorul populației

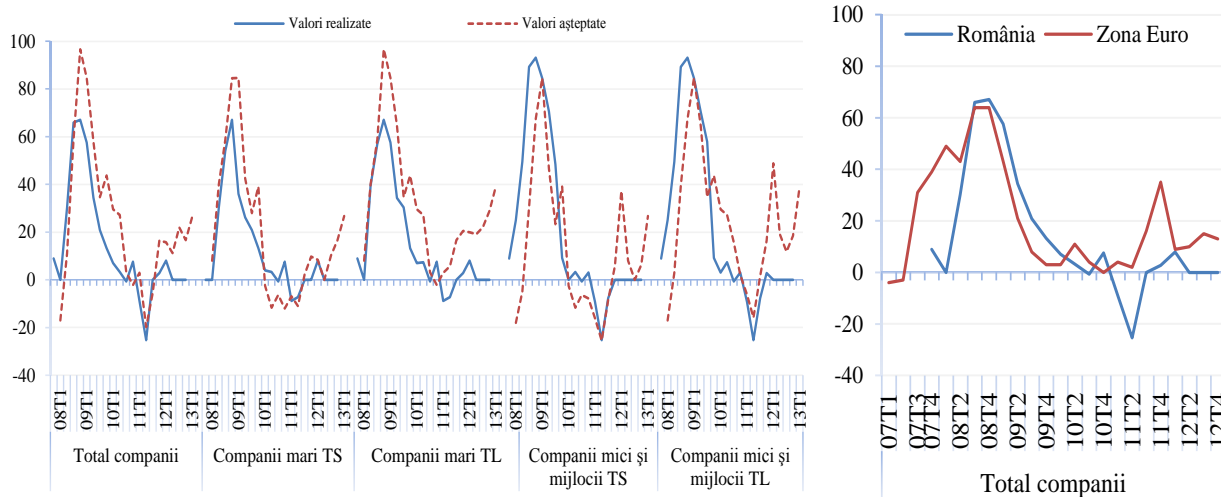
- **Standardele de creditare** s-au caracterizat printr-o restrictivitate sporită în T4/2012 pentru creditele imobiliare, în timp ce pentru creditele de consum s-au menținut neschimbate. Pentru T1/2013, băncile prognozează înăspriri marginale pentru ambele categorii de credite.
- **Termenii creditării** aferenți creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri, precum și creditelor de consum, nu au cunoscut modificări în T4/2012.
- **Cererea de credite** a scăzut atât în cazul creditelor ipotecare, cât și pe segmentul creditelor de consum. Pentru T1/2013, băncile anticipează continuarea scăderii cererii de credite ipotecare (cu o intensitate mai scăzută) și stabilizarea cererii de credite de consum.

A. Creditarea companiilor nefinanciare

A1. Standardele de creditare

La nivel agregat băncile nu au modificat standardele de creditare în T4/2012, deși prognozele anterioare ale băncilor indicau o înăspritare a acestora (Grafic 1). Pentru T1/2013, instituțiile de credit (în procent net de circa 30 la sută) anticipează creșterea restrictivității standardelor de creditare.

Grafic 1- Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, ianuarie 2013

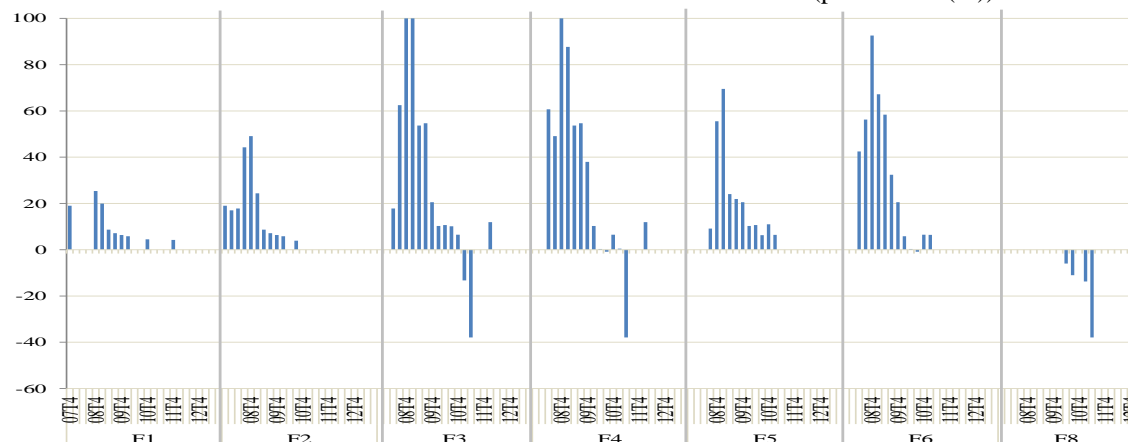
Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăspritare a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

În structură, băncile au menținut neschimbate standardele de creditare pentru toate segmentele de creditare, indiferent de tipul companiei sau maturitatea finanțării. Instituțiile de credit anticipează pentru T1/2013 o înăspritare cu o amploare ridicată a standardelor de creditare indiferent de categoria de companii nefinanciare sau maturitate, creșterea restrictivității fiind mai accentuată în cazul creditelor pe termen lung.

Spre comparație, instituțiile de credit din zona euro au continuat să înăsprească condițiile de creditare oferite companiilor în T4/2012, însă cu o intensitate ușor mai scăzută față de trimestrul anterior (procent net de 13 la sută, față de 15 la sută), pe fondul menținerii la un nivel ridicat a percepției băncilor cu privire la riscul indus de situația economică generală sau specific anumitor sectoare de activitate. Pe termen scurt (T1/2013), conform așteptărilor băncilor din zona euro, standardele de creditare vor continua să se înăsprească.

În T4/2012, factorii care au stat la baza deciziilor instituțiilor de credit autohtone privind modificarea standardelor de creditare s-au menținut constanți (Grafic 2).

Grafic 2- Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1	Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii	F7	Riscul asociat unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor (doar pentru creditele garantate cu ipotechi asupra imobilelor comerciale)
F2	Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F8	Presiunea concurenței din sectorul bancar
F	Așteptările privind situația economică generală	F9	Presiunea concurenței din sectorul nebancar
F4	Riscul asociat industriei în care activează compania	F10	Concurența cu alte surse de finanțare (piața de capital și acționariat etc.)
F5	Modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncii	F11	Alți factori
F6	Riscul asociat colateralului/garanției solicitate		

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - factorii F7, F9, F10 și F11 nu au suferit schimbări

A2. Termenii creditării

Băncile au avut un comportament mixt în T4/2012, acționând în sensul înăsprirei ușoare a unor termeni ai creditării prin: (i) introducerea de clauze contractuale mai stricte și (ii) scăderea scadenței maxime a finanțării (Grafic 3). Într-o proporție redusă (procent net sub 10 la sută), băncile au acționat și în sensul relaxării standardelor de creditare prin scăderea *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M.

Comparativ cu trimestrul anterior nivelul LTV² (*loan to value*), pentru creditele garantate exclusiv cu ipotechi aflate în portofoliu la T4/2012, a crescut ușor (91 la sută, față de 90 la sută în T3/2012), conform raportărilor băncilor. În cazul creditelor nou acordate în T4/2012, acest indicator s-a situat în jurul valorii de 70 la sută.

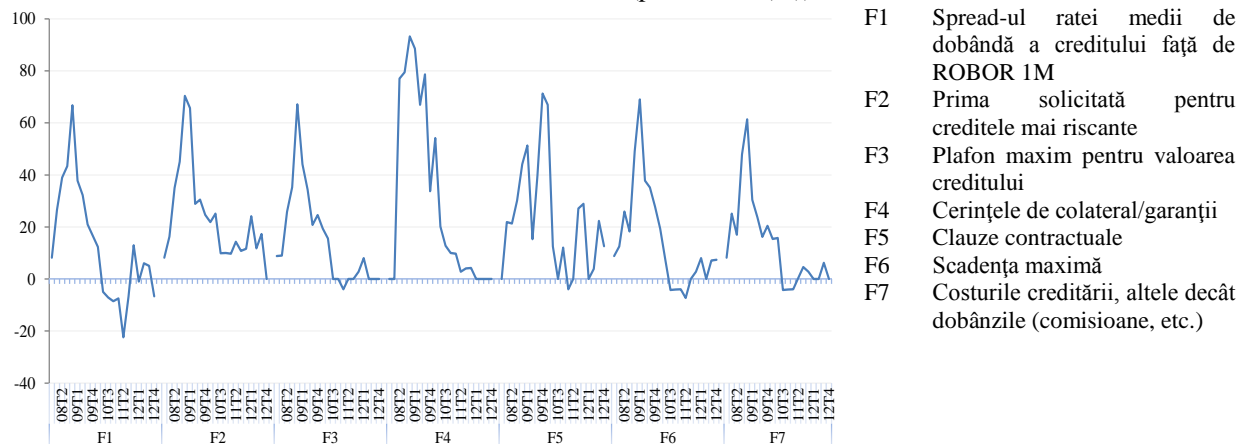
Băncile au estimat un nivel al pierderii în caz de nerambursare (LGD³) aferentă creditelor care au intrat în starea de nerambursare⁴ în T4/2012 în valoare de circa 45 la sută.

² Datele referitoare la nivelul LTV trebuie interpretate cu prudență, având în vedere eșantionul posibil mai redus de credite garantate exclusiv cu active imobiliare pentru care este calculat acest indicator.

³ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale indicatorului.

⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Grafic 3- Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net (%))

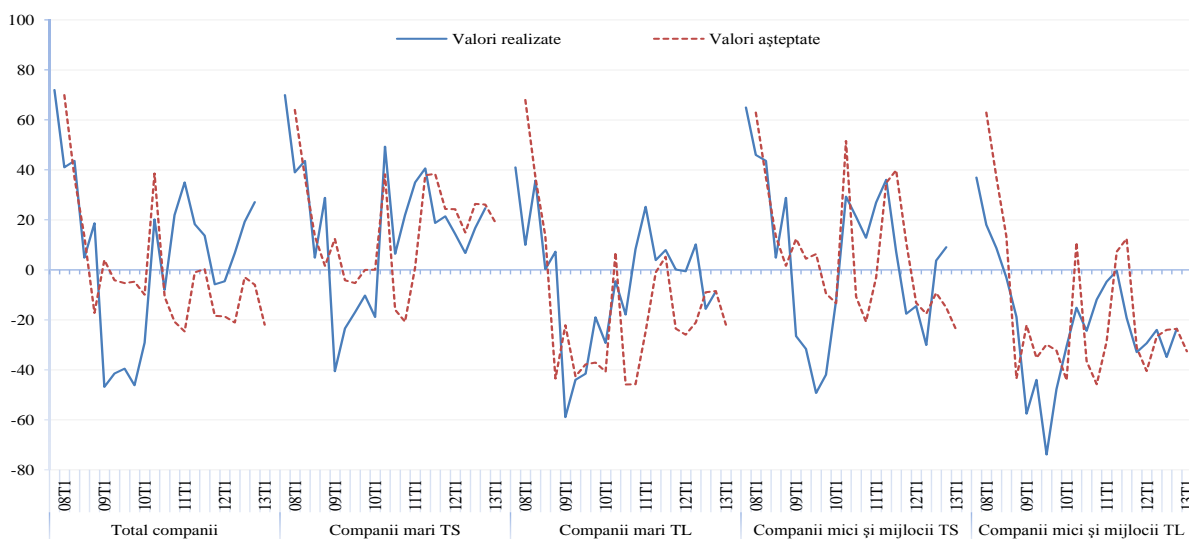

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

A3. Cererea de credite

La nivel agregat, s-a consemnat un avans semnificativ al cererii de credite din partea companiilor nefinanciare în T4/2012. Băncile au raportat această evoluție ca având cea mai mare intensitate din ultimii 4 ani (procent net de circa 30 la sută, Grafic 4).

Grafic 4- Dinamica cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

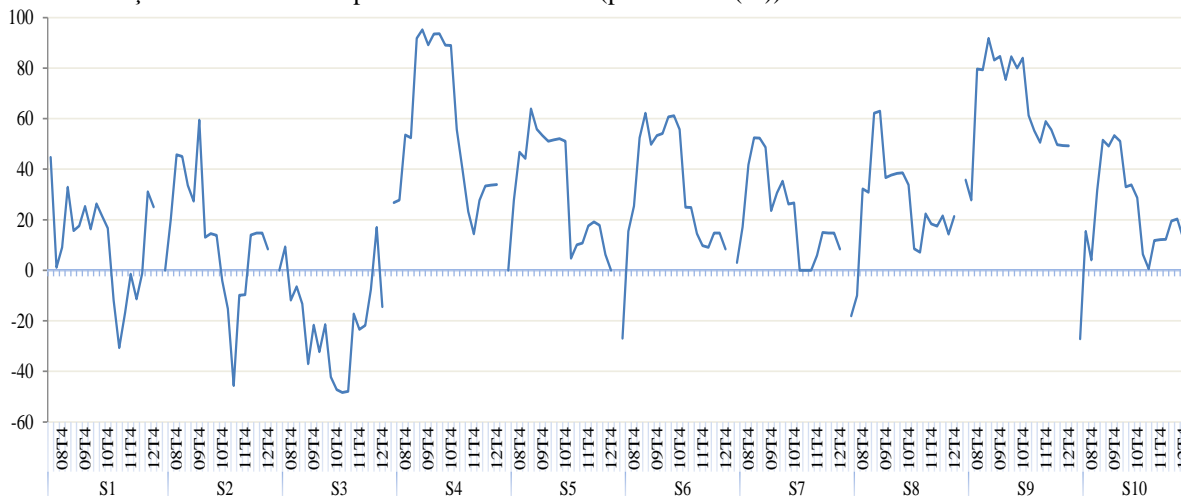
Similar trimestrului anterior, în T4/2012 contribuția cea mai mare la evoluția pozitivă la nivel agregat a cererii de credite au avut-o solicitările corporațiilor de finanțare pe termen scurt.

Cererea de credite pe termen lung din partea acestui segment a continuat să se contracte, însă într-un ritm mai scăzut decât în trimestrul anterior. Pe de altă parte, cererea de credite pe termen lung din partea sectorului IMM a înregistrat cea mai mare contracție dintre toate categoriile de creditare. Băncile preconizează o scădere de o amploare ridicată a cererii de finanțare la nivel agregat, pe fondul unei diminuări semnificative a cererii pentru majoritatea tipurilor de credite, cu excepția cererii de credite pe termen scurt din partea corporațiilor.

A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Comparativ cu trimestrul anterior, în T4/2012 instituțiile de credit au perceput riscul asociat companiilor nefinanciare în funcție de sectorul în care activează ca fiind în creștere pentru majoritatea sectoarelor. În opinia băncilor, singurele sectoare pentru care riscul a înregistrat o scădere moderată a riscului, respectiv menținere neschimbată a acestuia au fost sectorul energetic, respectiv comerț.

Grafic 5- Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

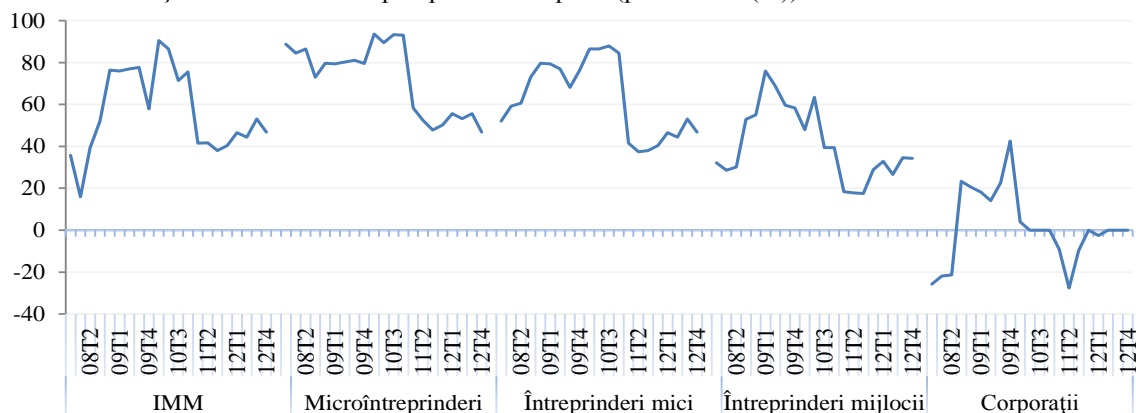

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industrie	S6	Turism	S9	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S	Transport, comunicații,	S10	Alte servicii
S4	Construcții		Poștă		

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

În funcție de dimensiunea companiei, nu s-au înregistrat modificări importante ale opiniei băncilor asupra riscului de credit comparativ cu trimestrul precedent. Microîntreprinderile sunt în continuare percepute de majoritatea instituțiilor de credit ca având cel mai ridicat grad de risc (în procent net de circa 50 la sută, Grafic 6). Pentru al cincilea trimestru consecutiv, riscul aferent creditării corporațiilor este văzut de către bănci ca fiind constant.

Grafic 6- Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

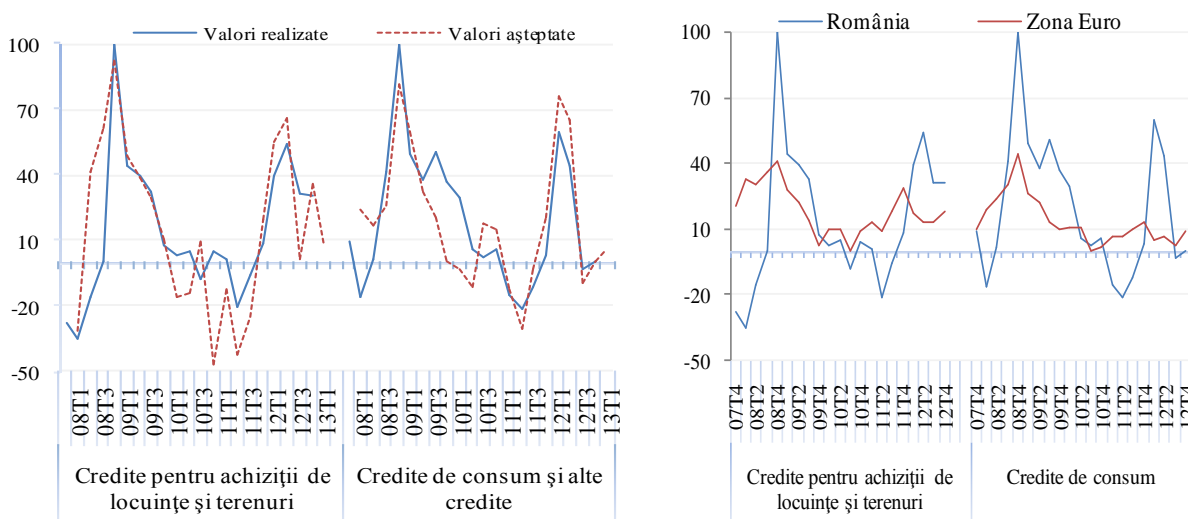
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

B. Creditarea populației

B1. Standardele de creditare

Standardele de creditare s-au caracterizat printr-o restrictivitate ridicată în T4/2012 pe segmentul creditării ipotecare, băncile (în procent net de peste 30 la sută, Grafic 7) apelând la înăsprirea standardelor aferente acestui segment. În cazul creditelor de consum, băncile au menținut neschimbate standardele de creditare, similar evoluției din trimestrul precedent.

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, ianuarie 2013

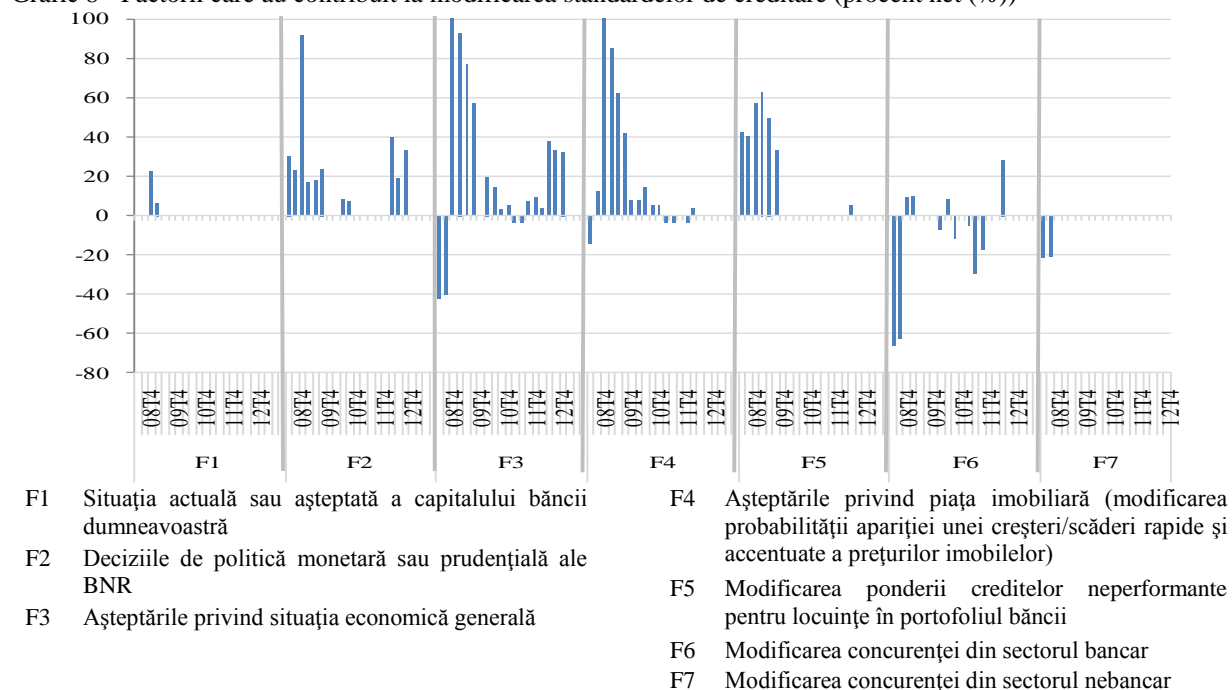
Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

Spre comparație, băncile din zona euro s-au caracterizat prin sporirea restrictivității standardelor aferente ambelor segmente ale creditării, așteptările pentru T1/2013 indicând continuarea înăsprișilor, cu o intensitate mai scăzută în cazul creditelor de consum. Băncile autohtone prognozează pentru T1/2013 înăsprișiri marginale pentru ambele categorii de credite.

B2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)

Principalul factor care a stat la baza înăsprișirii adiționale a standardelor creditării imobiliare a vizat așteptările privind situația economică generală (Grafic 8), iar în cazul anumitor bănci, alți factori (cum ar fi schimbarea strategiei de afaceri în contextul economic actual) au condus la același rezultat.

Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprișire a standardelor de creditare

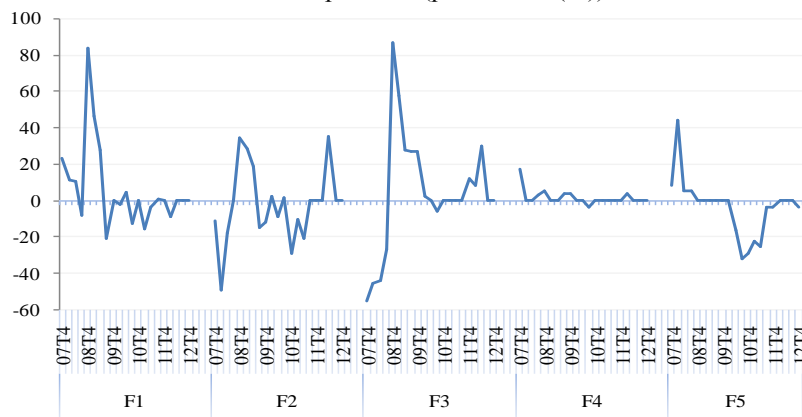
(i) Termenii creditării

În T4/2012, majoritatea instituțiilor de credit au menținut termenii creditării imobiliare neschimbați comparativ cu trimestrul precedent (Grafic 9).

Totodată, instituțiile de credit au raportat o valoare medie a LTV (*loan to value*), pentru creditele nou acordate în ultimele 3 luni, relativ neschimbată în T4/2012 (78 la sută, comparativ cu 77 la sută în T3/2012, Grafic 10). Și la nivelul stocului total de credite imobiliare, valoarea LTV a cunoscut o creștere marginală, la 82 la sută, de la 81 la sută în trimestrul precedent (Grafic 11).

Grafic 9 – Termenii creditării ipotecare (procent net (%))

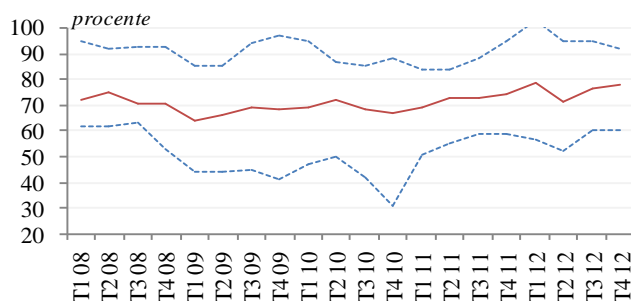

- F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M
- F2 Ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV)
- F3 Ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar
- F4 Scadența maximă
- F5 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

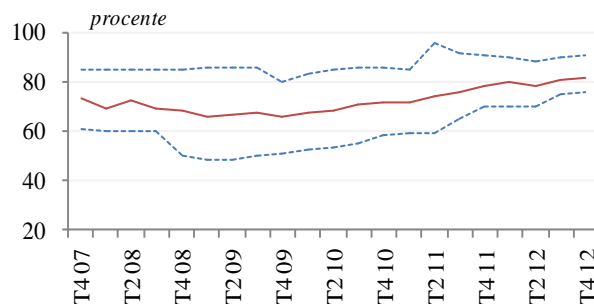
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

Gradul mediu de îndatorare a cunoscut modificări minore în T4/2012 în cazul creditelor nou acordate (Grafic 12), situându-se în jurul valorii de 46 la sută, în timp ce la nivelul întregului portofoliu de credite imobiliare s-a menținut relativ neschimbat, la circa 50 la sută (Grafic 13).

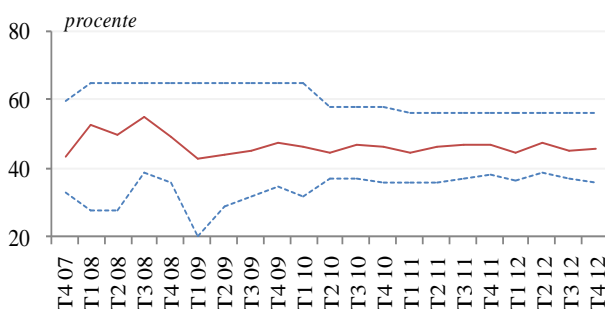
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

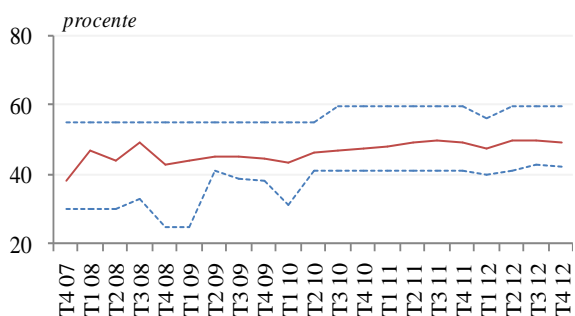
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

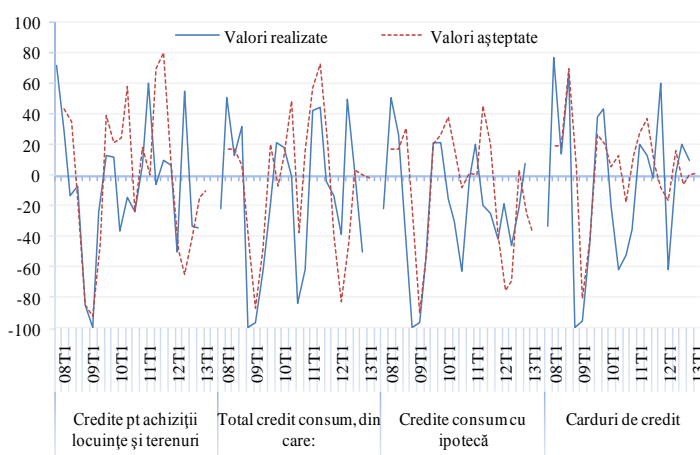

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

Instituțiile de credit (în procent net de circa 35 la sută) au raportat în T4/2012, pentru al doilea trimestru consecutiv, o scădere a cererii de credite imobiliare noi din partea populației (Grafic 14). Pentru perioada următoare (T1/2013), instituțiile de credit prognozează continuarea scăderii cererii pentru acest segment al creditării, dar cu o intensitate mai redusă.

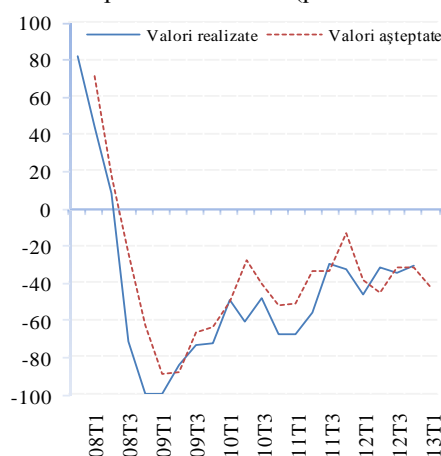
Prețul locuințelor a fost perceput de către instituțiile de credit ca fiind în scădere și în T4/2012 (procent net de circa 30 la sută, Grafic 15). Băncile preconizează ca această traiectorie să persiste și în T1/2013.

Grafic 14 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Grafic 15 - Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

B3. Aspecte specifice creditului de consum

Instituțiile de credit au menținut relativ constante standardele de creditare în cazul creditului de consum în T4/2012, în linie cu așteptările anterioare de încheiere a ciclului de înăspriri aferente acestui segment. Nu s-au înregistrat modificări notabile asupra factorilor care stau la baza deciziilor băncilor privind modificarea standardelor de creditare (Grafic 16).

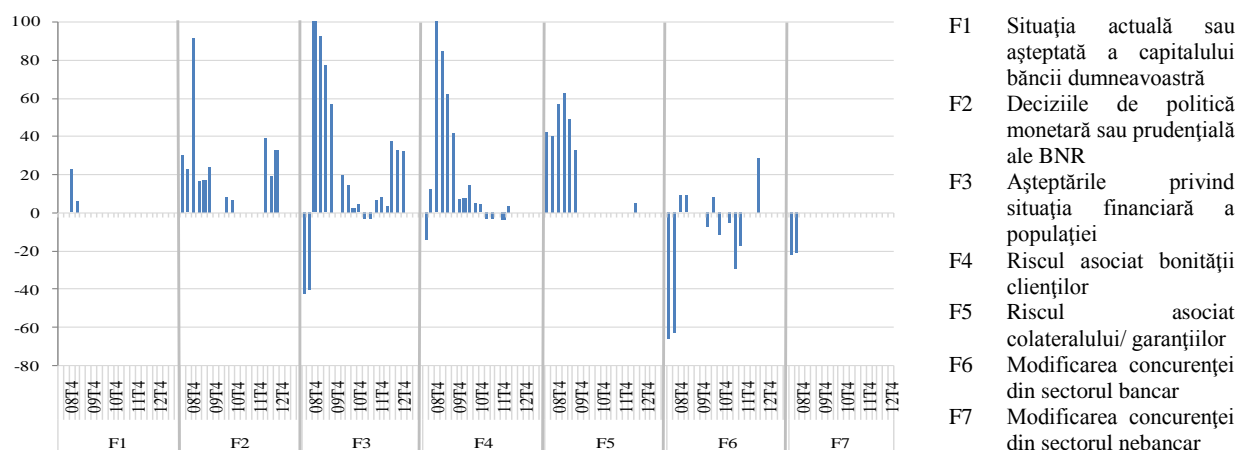
(i) Termenii creditării

În T4/2012, instituțiile de credit nu au raportat modificări pentru termenii creditării (Grafic 17).

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

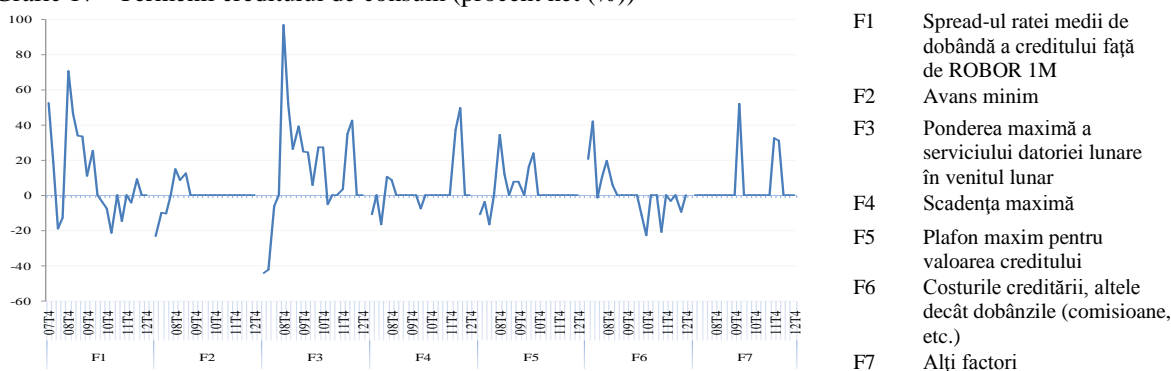
Conform băncilor, cererea pentru creditele de consum a cunoscut o scădere semnificativă în T4/2012, pentru prima dată după două trimestre. Deși pentru segmentele credite garantate cu ipotecă și carduri de credit au fost consemnate creșteri marginale ale cererii comparativ cu trimestrul anterior, cererea de credite noi de consum s-a diminuat cel mai probabil pe fondul contracției cererii de credite negarantate cu ipotecă (Grafic 14).

Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

Pe termen scurt (T1/2013), băncile anticipează o menținere constantă a cererii de consum la nivel agregat, pe fondul așteptărilor de stabilizare a cererii pe segmentul cardurilor de credit și cel mai probabil și pe cel al creditelor de consum negarantate cu ipotecă.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD)⁵

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁶ în T4/2012 a înregistrat valori de circa 40 la sută. LGD pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit s-au menținut la cele mai ridicate niveluri din cadrul portofoliului instituțiilor de credit (circa 60, respectiv 53 la sută), în timp ce pentru creditele imobiliare și pentru cele de consum garantate cu ipotecă, LGD înregistrează valori de circa 20, respectiv 30 la sută.

⁵Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale acestui indicator.

⁶ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80% din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprit standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.